

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

De quatuor Hominum nouissimis - Qvi Qvidem Sacri Adventvs Qvatvor
Hebdomadis accomodati: Sed & Concionvm Fvnebrivm materiam abundè
suppeditant

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1629

Feria Qvarta. De Ivdice, Qvi Hvic Ivdicio præsidebit.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56277)

4. Reg. 6.

hostibus obsessas videret, exclamavit: *Hes, hes, heu, Domine, quid faciemus?* quomodo vos trepidare ac pallere par est, cum vnde-quaque vos hostes obsidebunt? Anne delitescere cupietis? sed illi fulmine deflagrabunt: arces locaque munitiora adire? sed eadem ad terram iacebunt prostrata ac diruta: per agros euagari? sed fulmina capiti super imminentia impediunt: denique ab imminenti vos plaga tueri? sed frustra. Quamobrem optime ac sapienter consulenti credite Salomoni, ac nouissima vestra semper ante oculos gerite, atque ita fiet, ut à peccatis tuti futuri sitis.

Et sane quis adeo effrons, tamque profli-gata audacis futurus est, Domine, qui te offendere presumat, à quo se iudicandum nouit? quis peccare audeat horrendum hunc diem iugiter mente voluens? diem, inquam, in quo omnia quæ in mundo sunt, igne consumuntur, quæ in cælo, mouebuntur, quæque in abyssis, in apertum prodibunt diem, quo ira & furore æstuabit, quo homines palebunt, omnesque creaturæ tremant & pallescent? diem iræ, calamitatis & miseræ, diem, noctem potius obscurissimam & tenebris oblitam, cum in eo lucidissima illa mundi fax extinguenda sit, luna defectum passura, stellæ obscurandæ, lumenque negaturæ: diem adhuc caliginosum, in quo præter fragores tonitrua fulguraque horrenda nihil audietur. Quamobrem, Domine, animarum nostrarum Redemptor, gratiam præsta, diei ut huius iugiter in nobis memoria vigeat, teque rogamus, tunc ut nobis digneris succurrere, & nostri in die illo calamitatis patrocinium suscipere. Salua nos è diluuiio hoc furoris per humanitatis tuæ arcam, sis animarum conductor, nosque à naufragio in die illo horrendo, die tempestatibus & procellis infirmi defende. Et quoniam dies hic, etiam dies belli vocatur, in quo totus terrarum orbis confuset & decetabit, tu summe exercituum Deus, gratiam concede, ut victoriam tecum consequi, deque mundo ac dæmonibus triumphare mereamur, ac te velut ducem laureati coronasque victoria gestantes sequendo, in cælesti habitaculo, rei bene gestæ præmium, ipsam nimirum bea-

titudinem, qua cœlites fruuntur, percipere valeamus: quod concedant nobis, qui iustos coronaturi sunt Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, AMEN.

FERIA QVARTA.

DE IVDICE, QVI HVIC IVDICIO præsidebit.

Partitio.

1. De iudice tremendo.
2. Quis futurus iudex.
3. Qui eius assessores.
4. Qua seueritas eiusdem.
5. Quis illius comitatus.
6. Quam eius vox horribilis futura.

Memorare nouissima tua, & imprimis iudicium, ac iudicem, qui omnes iudicaturus est, tibi propone, & in æternum non peccabis. Eccles. 7.

FIGVRA.

PROpheta Daniel, is, inquam, cuius sapien-tiam quinque olim potentissimi Reges Dan. 6. suspexere, Nabuchodonosor scilicet, Euilmerodach & Baltaçar, Chaldæorum Monarchæ, Darius Medorum, & Cyrus Persarum reges; postquam carceres, leonum lacus, aliæque innumera mala sustinuisset; super omnes tandem regni Babylonici Satrapas, ad imperij gubernacula capeßenda, iustitiamque vniuersis administrandam, euectus est. Penitus hanc historiam consideranti in mentem venit, Christi Redemptoris nostri fortunam hic & casus designari: ille enim postquam in tyrannico hoc mundi regno carceres, mille ærumnas, supplicia, tormenta, ipsam denique crucem ac mortem subierit, tandem aliquando supra totius vniuersi principes sublimabitur, ut viuorum simul ac mortuorum Iudex constituatur, ac iudicio huic vniuersali cum plenaria & absoluta auctoritate præsit. Hac de re hodiernam concionem in-

P. 3) stituam

lituam, ac iudicem illum strictissimum, severissimum, iram ac furorem spirantem vobis depingam. Sed paracliti prius opem & Virginis Beatissimæ patrociniū deposcimus: Angelica eam igitur salutatione compellemus;

AVE MARIA.

Quemadmodum nullum omnino inter homines reperire est, qui non omnipotentem quandam creatorem ac rerum opificem admirabilem, qui omnibus esse suum dederit, eademque infinita sua potentia è nihilo produxerit, agnoscat & confiteatur: ita nullum quoque esse arbitror, qui negare audeat, venturum aliquando iudicem rigidissimum, qui iustitia instructus omnes homines diudicaturus sit, omnibusque iuxta opera mercedem redditurus. Suadet hoc ipsa ratio, ac Theologica Psalmographi verba nos edocent: *Semel locutus est Deus, Duo hæc audiui, quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia, quia tu reddes unicuique iuxta opera sua.* Et hoc præterea unum è præcipuis fidei nostræ capitibus: *Inde venturus est iudicare vivos & mortuos.*

Psal. 61.

Porro certo certius est, supremum quemdam iudicem esse destinatum, qui totum orbem diiudicet, omniumque hominum causas discernat, sed huiusmodi, eheu! iudicem, quo nullus unquam maioris auctoritatis extitit: ipsum nimirum totius uniuersi Deum: (*quem nam Deus Iudex est:*) nullus quoque maioris maiestatis: quippe, qui omnibus Angelis stipatus ad iudicandum descendet, (*Ad uocauit cælum deservum, & terram discernere populum suum:*) nullus quoque magis formidandus, (*Ignis enim ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimici eius,*) Iudex denique adeo furens, & horrendus, ut nullus unquam Sanctorum extiterit, qui, ut vigilemus, non sit adhorrtatus, & præsertim Evangelistæ, *Vigilate & orate, qui nescitis diem neque horam.*

Psal. 7.

Psal. 49.

Psal. 96.

Matth. 24.

Mar. 13.

Luc. 12.

Ut quemadmodum belli tempore, hostibus urbem aliquam obsidione cingere paratibus, quicumque eius commodis & salutis student, litteris dudum ante præmonent, sibi ut ab hostili incursione caueat, quæque ad propugnationem munitionemque necessaria

sunt, in tempore, antequam hostes ulterius procedant, præparet: ita quoque sancti iam inde à mundi exordio, visis & præuisi iudicis huius molitionibus, qui totum aliquando orbem iudicaturus, strictèque omnia discussurus adueniet, de non minima salute commodisque solliciti, iisdem ab omni memoria & nullo non loco insinuarunt, sibi ut cauerent, & diligentissime excubantes omnem in partem circumspicent, ne quod forte ab eo detrimentum impendat. Et Prophetis audiama: quid præmoceat Esaias: *Domine ad iudicandum venit cum senibus populi & principibus eius.* Alius quoque nuntius ab extremo oriente destinatus, nempe à Job, *Fugite à gloria gladii: quia visor iniquitatum gladius est, & visor esse iudicium.* Reges etiam ipsi certos nos reddunt, atque imprimis Rex Israël: *Indicabit orbem terrarum in iustitia, & populos in a iustate: nolite igitur peccatores benignitati Iudicis confidere, aut sperare gratiam coram eo reperire.* Recens quoque iam nuntius ab Apostolis, destinatus has nobis litteras defert, *Videbitur filium hominum venientem in nube, cum potestate & maiestate magna. Equæ Deus bene inhaerati onis æqui nuntij! quantæ angustia! æquum est igitur eisdem præcauere, iudicisque furorem declinare, ne inopinato ab eodem opprimamur.*

Vidit Joannes initio Apocalypseos, in medio septem candelabrorum aureorum, quemdam similem filio hominis, cuius oculi instar flammæ scintillabant, & cuius vox aquarum cum impetu fluentium fragorem referebat: ab ore autem eius gladius anceps prodibat, cumque vidisset, præ metu & formidine exanimatus in terram concidit. Fulgor ille vultus, maiestatem diuinam denotat: vox illa rauca, severitatem, oculi illi scintillantes, iram: anceps ille gladius, potentiam qua in animam simul & corpus detæuiet.

Eadem pene habet Daniel: *Et leuans oculos meos, & vidi, & ecce vir vnus vestitus lineis, & renes eius accincti auro obrizo, & corpus eius quasi chrysolitus, & facies eius velut species fulguris, & oculi eius ut lampas ardens, & brachia eius, & quæ dorsum sunt, usque ad pedes quasi species aru candentis, & vox sermonum eius ut vox multitudinis, & addit: vidi visionem grandem hanc, & non*

Et non remansit in me fortitudo, sed et species mea immutata est in me, et emarcui, nec habui quidquam virium. Quam viua hæc iudicis nostri descriptio, quam ingens terror! cum & Prophetæ sibi metuunt, & uangelistæ exaltescant, atque omnes omnino homines eiusdem metu consternerentur, quod variis exemplis confirmabo.

Refert in vita Hilariæ Anachoretæ Hieron. eum cum iam in extremis esset, & seuerum strictissimi huius iudicis tribunal mente volueret, adeo exhorruisse & timuisse, ut his se verbis consolari debuerit, Egredere anima mea egredere, quid times? ante iudicem te siste, tribunal hoc tremendum adi, & in eo de tota vitæ serie rationem redde. Alius quoque Anachorata, Agathon nomine, cum in eodem conflictu esset, sudauit, iudicemque hunc inexorabilem sibi proponens toto corpore tremuit & expauit, rogatusque cur timeret, tremula voce respondit: Alius longe iudex est Deus, quam homines, aliaque eius iudicia, alia mundi tribunalia.

Non aliud quoque remedium, ut peccatores à peccatis auerteret, adhibuit Iuda rex David, quam iudicem illis hunc depingere; et usque seueritatem describere: dicit enim, Deus iudex inuisus, fortis et pater: nunquid irascitur per singulos dies? Et mox, nisi conuersi fueritis, gladium suum vibrabit. Item alio loco cum præmississet, Quoniam iudex est, mox addit, Intelligite hæc, qui obliuiscimini Deum, ne quando rapiat, et non sit qui cripiat.

Salomon quoque rex non minus sapiens & prouidus quam pater, id ipsum ut plurimum peccatoribus inculcare solebat, credebatque solam huius iudicis memoriam sufficere ad peccatores à vitijis terrahendos, prauos affectus cohibendos, cupiditatesque effrenatas compescendas: ait enim, quod toties iam repetimus, Memorare nouissima tua, et in æternum non peccabis. Quæ verba de iudice qui iudicio huic terribili præsidebit, hodie explicabimus, quod ut cum utilitate fiat, primo demonstrabimus: quis ille futurus sit, ac deinde, quanta eiusdem seueritas & rigor: quæ duo ubi in aciem prodierint, pugnamque depugnarint, receptui canemus. Quam obrem attigite aures, & fauete linguis, interea

dum conflictum auspicamur.

Iudex qui huic iudicio præsidebit, non erit alius quam ipse Dei Filius, orbis redemptor. Ita namque de se olim testatus est, Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio. Atque ita Apostolus Petrus Cornelium Centurionem edocuit, ut in Actis legitur, Hic est qui constitutus est à Deo iudex uiuorum & mortuorum. Perinde ac si diceret, Is quem Iudæi in crucem egerunt, Corneli, cuius nos Euangelium prædicamus, idem ipse est, quæ Pater æternus in sanctiori illo concilio iudicem uiuorum ac mortuorum, id est, iustorum & impiorum, constituit. (Hi namque per peccatum mortui sunt, illi vero per gratiam datam uiuunt.) Deinde quoniam iudicabit tam eos, qui iam inde à mundi exordio usque ad diem iudicii mortui sunt, quam qui in fine sæculorum adhuc uicturi sunt. Atque hæc omnia iudex à summo Patre delegatus.

Quod & Apostolus ad Timotheum scribens aperte indicat, In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ quam reddet mihi Dominus iustus iudex, & insolita quadam uisione Danieli ostendit Deus, Aspicebam in uisione nocturna, ecce filius hominis ueniebat cum nubibus cæli. Ceterum per nubes hæc cæli sanctos intelligere oportet: quos hoc nomine apud Ezechielem nominatos reperio, tum propter conuersationem cælestem, qua cæli quodammodo puritatem imitati sunt: tum vero propter gloriosa eorum corpora, quæ quoniam agilia, subtilia, impassibilia, aliisque gloriosis dotibus insignita erant, instar nubium per aera uolitant. E quibus omnibus manifestum redditur, nullum præter Iesum Christum iudicio huic præfuturum.

Notandum igitur est, quod quamuis, iuxta D. Thomam, hominum Angelorumque iudicandorum potestas per absolutam auctoritatem, tribus SS. Trinitatis personis conueniat: iure tamen appropriationis ad Iesum Christum, in quantum ipse humanam naturam assumpsit, sigillatim eandem pertinere: idque ob quatuor rationes luculentissimas, quarum hæc prima est. Humiliauerat se olim Christus infra omnes homines, imo ad usque infamem crucis mortem, atque idcirco propter summam hæc humilitatem, iudicia-

futurus iudex in extremo iudicio.
Ioan. 5.
Act. 10.

2. Tim. 4.

3. part. q. 59. art. 1.

Exempla
eorum qui
iudicis hu-
ius seueri-
tatem ti-
muerunt.

Psal. 6.

Psal. 49.

Eccles. 7.

Christus

Phil. 1. riam præ cæteris creaturis potestatem promeruit. Unde ad Philippenſes Paulus, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen quod est super omne nomen: nomen scilicet iudicis, Assessoris, & uniuersalis super omnes homines Præsidis.

Secunda porro hæc est, Christus non solum in quantum Deus, verum etiam in quantum homo, totius Ecclesiæ caput, ac simul hominum atque Angelorum princeps est constitutus. Quod Paulus ex professo plurimis in locis ostendit, ac præsertim ad Ephesios, Et ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius, & plenitudo eius, Item ad Colossenses, ipse est caput corporis Ecclesiæ, atque etiam D. Thomas, 3. parte q. 8. art. 1. Porro capitis est, in cætera membra dominari eademque gubernare, ipsa a iudicio actus supremi cuiusdam dominii est. Christus igitur, etiam in quantum homo, in supremo illo die iudex erit hominum simul & Angelorum. Quod confirmat idem qui supra Paulus, in nomine Iesu omne genua flectantur, caelestium, terrestrium, & infernorum. In quibus verbis nomen pro potestate atque auctoritate accipitur.

Ephes. 1.
Coloss. 1.

Phil. 2. Tertiam hanc ponimus. Par erat, ne dicam necesse, Christum nostrum esse iudicem, propter singularem illam sympathiam & similitudinem, quæ homines inter & ipsum reperitur; quippe qui præter diuinitatem humanitatem etiam assumpsit. Et quemadmodum Deus effecta per secundas causas producit, ita quoque homines per hominẽ, id est, Iesum Christum, iudicaturus est, ne fortasse, si diuina maiestas ad iudicium descenderet, nimis seuerum eius in homines iudicium foret. Notat id Paulus ad Hebræos, Non habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris. Sumite igitur animos peccatores, nolite propter iudicii huius rigorem in desperationis abyssum prolabi: ac cogitate potius, datum vobis iudicem, qui non secus ac vos homo sit, quique infirmitatibus & imperfectionibus, quibus humanitas obnoxii estis, compati possit.

Heb. 4.

Exod. 4. Moysen ut legem populo promulgaturus, cum monte descenderet, faciem adeo resplendentem habuit, ut velo eandem coope-

riri necesse habuerit, ne fortasse intuens eum populus metu percelleretur. Fuit hoc præaugurium, verum illum Moysen Christum, motibus æternis descendente, legem ut Evangelicam mundo annuntiaret, rutilantem diuinitatis suæ vultum, humanitatis nostræ velo velatum, ne seuerus nimium in iudicando, legemque ferendo, videretur hominibus, qui fortasse metu maiestatis emicantis perterriti ab eo se subducerent, eiusque familiaritatem subterfugerent. Perseptum id habebant Propheta, & imprimis Michæas, *Mich. 3.* Abscondet faciem suam ab eis: & Isaias, *Ab. Isai. 64.* scordasti faciem tuam a nobis, & Plaltes, *Osten. Psal. 79.* de faciem tuam, & salui erimus: Id est, Noli nobis, o iudex vniuersi, diuinam illam faciem ostendere, iustitia & vindicta exæstantem: eam namque peccatores si intuerentur, præ horrore ac formidine emoreantur, sed faciem illam iucundam, hominis scilicet benignitate ac mansuetudine renitentem, quæ tibi naturalem esse scimus, qua visa salui erimus. Cum enim homo sis, qui fieri potest, hominum te interitum spirare? Ad Patrem alias orationem conuertens ita obsecrat, *Non Psa. 131.* avertas faciem Christi tui. Id est, Æterne & omnipotens Pater, quandoquidem Iesum Christum Filium tuum saluatorem nostrum ac iudicem esse voluisti: concede, vt eum velut hominem aspiciamus, hominesque viso iudicem se nactos, qui eiusdem secum sit humoris, eodem habitu indutus, eadem constans forma, non parum exultent, ac securi eorum eo compareant.

Alexander Macedo cum Persis à se subiugatis leges & instituta vellet præscribere, vt genio loci & Persarum moribus sese accommodarent ne vt extraneum & alienum incolæ despicerent, Macedonico habitu seposito; Persarum vestem assumpsit. Quid autẽ vetat profanis historiis sublimia condecorare mysteria? Dico igitur ad eundem profus modum, Christum, Alexandrum illum nostrum, qui à Patre cœlesti missus erat, vt totius vniuersi regnum subiugaret, omniumque hominum iudex foret, quo se ingenio incolarum adaptaret, familiaritoremque se iisdem redderet Macedonicum diuinitatis habitum, qui naturalis erat, exuisse, & Persarum, id est, hominum

Mich. 3.

Ab. Isai. 64.

Osten. Psal. 79.

Non Psa. 131.

Plurarch.

minum, vestem induisse, (quo scriptum est, *formam serui accipiens, & habitu inuentus ut homo*) & in hoc habitu in vallem Iosaphat ad iudicium venturum.

Providens hoc David, alium habere iudicem detrectabat, atque idcirco incessanter & enixe Messiam orabat, causam vti ipse suam iudicandam suscipere, *Iudicame Deus, & discerne causam meam de gente non sancta*, quasi dixisset. Nolim, & expectate Servator orbis, hominumque amator ardentissime, ut æternus mecum Pater iudicio contendat, meamque causam disceperet; nec ipsi Angeli aut Cherubin: at te vnum mihi iudicem deligo, qui propter me hominum naturæ confors factus es, qui mortem & passionem mei causa sustinuit, cuius in cruce ius & æquitas mea fundamenta sunt, meritis cuius innot.

Discerne igitur tu causam vitæ meæ; nec ita mecum age quasi cum impio aut iudiciorum tuorum negligente. Nolim namque te opera mea labores, penitentias & austeritates meas considerare, quasi eadem gentium more fecerim, quæ nimirum multa ad fastum facere videntur, magna que se nonnunquam inedia macerant, ut laudem ab hominibus consequantur: equidem longe aliud specto tibi soli complacere gestibus. Quamobrem cum opera mea discussis, noli illa & ipsarum eadem pensare tritona. Alio in loco idem quoque à Deo patre postulavit, *Deus iudicium tuum regi da, & iustitiam tuam filio regis*. Quorum verborum hic sensus est, Noli omnipotens, sempiternæ DEVS, ad quem absolute spectat omnem hominem diiudicare, onus hoc ipse suscipere, noli tu me diiudicare, at Messias venturo, qui meus ac totius orbis Rex est, atque regis filius, negotium hoc committe, in eius manus quidquid tui est iuris configna. Tibi enim æquissime Deus quid responderem non haberem, quippe qui nimis in iudican so severus es, & cuius sententia sanguinem & minas spirat, at Filius me tuus iudicet, qui mihi futurus est benignior & fauentior.

Quarta & postrema ratio hæc sit. Par
Tom. 4. Bess. Advent.

quoque erat, & forsitan etiam necesse, ut qui ad mundi finem iudicandi erant, iudicem suis ipsi oculis coram intuerentur, qui iudex si Deus duntaxat foret & non simul homo, nunquam eum peccatores & impij videre possent: neque enim videre diuinitatem licet, non percepta prius æterna beatitudine; scriptum scilicet est, *Tollatur impius ne videat gloriam meam. & in Iob, Cur faciem Esai. 26. tuam abscondas, & orbitarum me inimicum tuum? Iob. 12.* Facies namque Domini semper beatitudinem includit, qua quia peccatores indignos se præbuerunt, ideo quoque eandem intueti nequaquam poterunt. Necesse est igitur iudicem hunc instar hominis, ad iudicium venire, ut ita ab omnibus conspiciatur: de iustis certum est, de peccatoribus ita probat David, *Peccator videbit & irascetur, demeritis suis fremet & tabescet.*

Sed quid? solusne Christus orbem iudicaturus est? Pater ipse iudicio non intererit? Spiritus sancti nulla habebitur ratio? imo vel maxima. Tota scilicet Trinitas summa omnes iudicio assistet. Illic & absoluta auctoritate præsidebit; at solus Iesus Christus ab iis quodammodo cum plenaria potestate delegabitur, docet id Cyrillus in libro suo Catechetico, & sacra Scriptura egregia quadam figura in Genesi.

Vidit olim Abraham tres viros qui caelo descenderant, ut Sodomorum ruinam excidiumque coram spectarent, quibus visis ruit in amplexus eorum, pronusque eosdem adoravit: Quid putatis per tres hosce viros designari? ipsas scilicet SS. Trinitatis persona, quæ in die iudicij descendent, ut totius universi ruinam & interitum coram intueantur, & omnibus iuxta merita mercedem tribuant.

Intererunt autem & alii, ipsi nimirum Apostoli: ita namque id illis Christus, dum apud eos ageret, pollicitus est, *sedebitis & iudicabitis duodecim tribus Israel.* Et ipse Doctor gentium de hac iudicandi potestate interdum apud suos gloriatur: ita quippe ad Corinthios scribit, *Nescitis quoniam Angelos iudicabimus, quanto magis secularia? id est, diabolos simul & homines.* Eiusnamque

Psal. 111.

III.

SS. Trinitatis personæ

tis personæ

iudicio assi-

stet.

Cane. 15.

Gen. 18.

Apostoli velut iudices accessorii: & vt consiliarij cum summo Parlamenti Præsidente causas diiudicare consueverunt, ita & ipsi cum Christo summo Iudice omnes hominum causas examinant, examinasque iudicabunt.

Apos. 4.

Ostendit id ipsum & Ioannes in Apocalypsi, vbi describit quendam in throno ex lapide vel Smaragdo confidentem, & in circuitu throni sedilia viginti quatuor, & super thronos viginti quatuor seniores circumamictos vestimentis albis, & aurea caput corona redimitos. Genuinum ænigmatis huius sensum scire qui volet, discat ille, per Præsidentem hunc, Iesum Christum designari.

Psal. 9.

Docuit id me olim Psalmista dicens: *Parauit in iudicio thronum suum & ipse iudicabit orbem terre in aequitate: iudicabit populos in iustitia.* Viginti quatuor illi seniores duodecim Apostolos cum duodecim Patriarchis denotant, qui in star horum seniorum albis innocentia vestibus induti & gloria coronis redimiti cum summo illo Iudice ad iudicium venientes, cumque illo confidentes, vitæ nostræ causas discernent.

Psal. 121.

Huc respexit David: *Quia illic sederunt sedes in iudicio, sedes super domum David.* Dominus quoque ac Redemptor noster id aperte indicauit: *Sed ego in Beelzebub eiicio demonia, filii vestri in quo eiiciunt? Ideo ipsi vestri iudices erunt.* Per filios hos Apostolos intelligit, qui de Iudæorum stirpe & sanguine propagati erant. Ita quoque intelligendus est locus ille

Matth. 12.

Sapientia, *fulgebunt iusti, id est, Apostoli, & tanquam scintilla in arundineo discurrunt, iudicabunt nationes, & dominabuntur populis.* Iterum David: *Pro Patribus, id est, Patriarchis, tuis nati sunt tibi, & Ecclesia, filii, id est, Apostoli, constitues eos principes super omnem terram;* ram in hac vita, quam in alia: tunc enim iudices accessorii erunt.

Sap. 3.

Certum est igitur, Apostolos iudicio huic interfuturos, quod Paulus cognitum habens, ita apud Corinthios se iactat, sine vlla tamen ambitione aut fastu: *Nescitis quoniam Angelos iudicabimus?* aliquid quidem antea de hoc locuti sumus, at nouum quid modo adiungam. Dicere igitur vult, Quales

Psal. 44.

nos esse putatis, & Corinthi? quo loco nos habetis, quanti nos facitis: Sciatis velim, esse me & omnes mecum Apostolos iudices constitutos totius vniuersi, & venturum aliquando tempus quo Angelorum causas examinabimus. Theophylactus hæc exponens ait: per Angelos, intelligi hic dæmones, quos Apostoli & cum iis iusti omnes condemnabunt; quod homines carne vestiti in corporeis istis substantiis excellentiores fuerint reperti. Quoniam, vt ait Oecumenius, dæmones, licet carnis omnique terrenæ concretionis expertes sint, & spiritus purissimi in perfectione tamen non manserunt, sed præuicati sunt: nos autem carne corporeque grauati & impediti, aliisque peccandi occasionebus obnoxii, eorum adhæc tentationibus exagitati, legem Dei nihilominus inuolabiliter seruauimus, & puritatem quandam angelicam imitati sumus. Condemnabunt, inquit Cateranus, & nos cum iis, ipsos dæmonas, quod ipsi qui natura a deo præstanti donati sunt, atque omnium creaturarum nobilissimi, ad primam suggestionem impetumque arma abiecerint, tentationique succubuerint, nos vero qui non nisi fragilia quædam vasa sumus, & carni repugnantissimæ & maxime refractariæ copulati, inter tot cõfictus tentationesque constituti, tot inter hostes versantes, victoriam tamen & quidem amplissimam, retulerimus. Propter hanc atque alias non paucas rationes Apostoli & Patriarchæ dæmonas iudicaturi sunt.

1. Cor. 6.

Neque soli Apostoli aut Patriarchæ, sed omnino etiam cœlitum æterna modo beatitudine perfruendum agmen homines iudicabunt, approbabunt nimirum sententiam à summo iudice pronuntiatam, eamque æquissimam & sincerissimam esse dicent, *iustus es Domine, & rectum iudicium tuum, item, Iustitia Domini recta, &, dulcis & rectus Dominus.* Approbabunt denique decretum illud generale, quod aduersus omnem Adæ posteritatem, aduersus cœli inferiorumque incolas Christus iudex ille summus omniscius, quem nihil latet, Iudex ille vtriusque Iuris ante omnia sæcula, & antequam vllius doctoris mētio fieret, peritissimus, sacratissi-

mo

Quomodo
Apostoli
dæmones
iudicaturi
sint.

Psal. 118.
Psal. 18.
Psal. 124.

mo ore suo pronuntiabit. Iudex, inquam, qui nouit omnia, qui intima cordium penetralia rimabitur, cui pectoris arcana, quasi in propatulo forent, patebunt, qui animorum secreta, velut in speculo perspiciet. Hinc de eo sanctissimus Pontifex Leo serm. V. in Quadrag. *Cui peruium est omne solidum, & apertum omne secretum, cui obscura clarent, muta respondent, silentium confectur, & sine voce mens loquitur.* Ipsas etiam cogitationes intentionesque occultissimas conspicabitur, de eo namque scriptum est: *Quia Deus sententiarum Dominus est, & ipsi preparantur cogitationes.* Iudex adhuc strictissimus, seuerissimus, cunctaque exactissime disquirens. Quod latius iam deducturus sum, est hoc namque alterum concionis membrum, de hoc quod restat, horæ spatio acturus sum.

IV.
Terribilis
Iudex fu-
turus est.
2. p. 14.

Cæterum Iudex hic ira adeo exarsuabit, tantumque aduersus impios furorem concipiet, ut Augustinus verba illa Apocalypscos: *Venit dies magna ira eius, exponens, dicere non erubescat, maius impiis tormentum fore, iratum Iudicis vultum sustinere, quam pœnas & cruciatus infernales perpeti.* Quis simile vnquam quid audiuit: ð sententiam paradoxam! sed quidquid sit, huic tamen magnus suffragatur Hieronymus, dum ait: *Damnatu melius esset inferni pœnas, quam Domini presentiam ferre.*

1. p. 7.

Adeo namque terribilis tunc ille futurus est, ut Job, vir licet sanctissimus vitæque maxime inculpatæ nihil sic exhorruerit, quam coram Iudicis huius oculis comparere. Hinc toties ad Dominum clamat: *Nec aspiciat me visus hominis.* Id est, Hoc mihi præsta Deus meus, ne in horrendo illo iudicij die ferocis illius & truculenti hominis, id est, *JESV CHRISTI*, qui me diiudicaturus est, visus me in valle Josaphat intueatur; scio quippe eundem intolerabilem fore. Adhuc Iudex hic nemini fucata quadam adulatione velificatur, aut in hunc magis quam in illum propendet, sed æquissimusest; omnibusque notissimum esse vult, rigorem se huiusmodi assumpsurum, qualem nullus vnquam Iudex ab orbe condito assumpsit. Vnde ad omnes apud Prophe-

ram ait: *Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo; id est, cum ad iudicium venero, beatus profecto erit, qui furorem meum effugiet, tanta namque tunc mea futura est iustitia, ut ipsos etiam iustos iudicaturus sim, & electos in discrimen adducturus.* Quibus adiungit Bernardus: *Quid faciet de iniustus iudicis, qui ipsas quoque iustitias iudicabit? Veniet, qui male iudicata reuudicabit, illicite iurata confutabit, qui faciet iudicium iniuriarum patientibus.* Proxima autem hæc Psalmographi verba ita in Paraphrasi Chaldaica leguntur: *Ego iuste & recte iudicabo.* Sed vt rous modo legantur, semper tamen hinc efficitur, iudicem hunc æquissimum fore.

Magis adhuc fauorem huc ipse apud Ezechielem exaggerat: *Finis venit, venit finis, ecce immittam furorem meum in te, & iudicabo te iuxta vias tuas, & ponam contra te omnes abominaciones tuas, & non parces oculus meus super te, & non miserebor, & scies, quia ego Dominus percussions, ð insolitam loquendi rationem, ð verba prægnantia! Finis venit.* Hic denuntiarur mors generalis, atque vniuersalis orbis interitus & vastitas deliciarum diuitiarumque derelictio. *Immittam furorem meum in te.* Ecce diem iræ, calamitatis & miseræ, diem qua Deus furorem induet, & aduersus hominem insurget. *Et iudicabo te.* Hic omnes ad iudicium vocantur, coram tribunali citantur, ratioque exactissima reddenda insinuatur. *Et ponam omnes abominaciones tuas coram te.* Hic sermo de omnium scelerum manifestatione, omnia hic delicta reuelanda designantur, hic pudor & confusio maxima, quæ è peccatis nascitura est, panditur. *Et non parces oculus meus.* Hinc iudicis huius rigor colligi potest: non enim tunc amplius misericordiæ locus erit, lachrymæ non proderunt, preces non exaudientur; pœnitentia Deo accepta non erit. Non aspiciet oculis illis benignissimis ac iucundissimis, quibus Petrum lachrymantem & Magdalenam pœnitentem respexit, sed oculis scintillantibus, iram & furorem spirantibus, vindictæque quodam modo cupidis. *Et non miserebor.* Hinc omnis peccatoribus gratiæ coram oculis eius inueniendæ spes

Ezech. 7.

præciditur, tunc enim nulla expectanda misericordia est, crucisque Dominica merita non proderunt. Et scies, quia ego Dominus percussens. Hic omnis miseriarum summa, hic vulnera, supplicia, iustitiæque acerbitas referatur; Non dicit: Scies, quia ego sum pater benignissimus; pater mitissimus, filius hominis in homines propensus, denique mundi Redemptor, charitate flagrans; sed scies me Dominum & quidem virga & gladio accinctum, ut per utram, mactem & occidam, O nomen incognitum & prorsus insolitum? vix vniquam hoc tibi nomen datum audiui Dominæ.

**Terribile
iudicis no-
men.**

Ecce, qui se olim misericordem, bonum, miseratorem, clementissimum, & misericordias facientem super millia nominavit, tunc nomen mutabit, & Dominus percussens & truculentus, iram & vindictam spirans, tonitrua & fulmina ciatulus dici amabit. Nouerat id Psalmographus, cum diceret: *Cognoscetur Dominus iudicia faciens*; perinde ac si dixisset: Numquam Deum vti est, peccator voluit agnoscere, longe alium sibi illi finxit, optimum scilicet, clementissimum, in vindicando lentum, ad parcendum prouum, qui nimirum mortem impiorum non querat, qui Paradisi inuam omnibus intrare volentibus aperiat; iustitiam illius numquam præ oculis habuit, numquam sibi persuasit, tam exacte eum cuncta discutere & examinare: ideoque in supremo illo iudicij die Deus se Dominum esse demonstrabit, qui subditos refractarios & pertinaces acriter corripiat & castiget, nemini que omnino parcat.

**Compara-
tur primus
Domini ad-
uentus cum
secundo.**
Zach. 9.
Ioan. 1.

Quanta, Auditores, inter hunc Domini aduentum ad primum est differentia. In primo quidem descendit instar agni benignus & mansuetus: *Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus*; & *Ecce Agnus Dei ecce, qui tollit peccata mundi*; at in secundo iram & vindictam spirans, leoninam quamdam rabiem præ se ferens veniet. *Vicit leo de tribu Iuda*. In primo laritans, vix mundo se manifestare ausus est, ideoque media & intempesta nocte natus est: *Dum medium silentium tenerent omnia*. Latet in præsepio, panniculis inuoluitur, formam quoque serui induit, quadra-

ginta dierum spatio latitat in deserto ieiunans & plorans, in cruce quoque vix vicerevult, reabræ namque, quæ vniuersam terram cooperiebant, laruz loco erant: in sepulchro quoque sese abscondit, quin & ad inferos vsque ne videretur descendit. Vnde bene Esaias: *Veretur Deus absconditus*. *Esai. 45.* Verum in secundo hoc aduentu veniet manifeste, ita ut ab omnibus conspicui possit; veniet nimirum in nubibus conspicuus, cum maiestate & potestate magna nubi velut throno insidens. Cæterum numquam se Deus olim cum maiestate aliqua videndum præbuit, nisi dum terrorem ac metum vellet incurere; hinc cum Esaias in throno regio confidentem vidit, *Joan. Esai. 9.* sed maior adhuc maiestas illius tempore iudicij futura est, quæ hinc colligitur, quod omnes eum Angeli circum circa stipabunt, qui toties in Sacris litte is milites & bellatores, & militia cœlestis exercitus nominantur. Quanta autem horum fortitudo sit & potentia, patet è Sacris historiis; legimus enim nocte vna in castris Senacherib Assyrij, vnus Angeli manu, centum octoginta quinque hominum millia interempta. Alius quidem horum de numero vna etiam nocte, omnes Egyptiorum primogenitus prostravit. *1. Reg. 4. Reg. 19.* igitur maiestas erit, tot secum milites & quidem streuissimos, ad iudicium adducere? quorum tantus erit numerus, ut Job eisdem dinumerari non posse credat.

An non maiestas erit, quando nisi gladij, enses, mucrones, hastæ, tela & securæ apparebunt? in quo mihi Sacra Scriptura præiuit. *Scriptum est enim: in luce sagittarum tuarum in splendore fulgurantis h. statuas*; & alibi: *si a vero ut ful. ur gladium meum*. An non maiestas erit, tam copiosum Angelorumque exercitum conducere? Dauid hoc secum cogitans, admirando ait: *Deus manifeste veniet, Deus noster, & non silebit*. *Abas. 3.* *Ignis in conspectu eius exardescet, & in Dent 32.* circuitu eius tempestas valida: *aduocauit cœlum de sursum, & terram discernere populum suum*.

V. Caterum maiestatem hanc assumer, vt mundo amplitudo & gloria eius innotescat, ipsaque Prophetarum oracula vera esse comprobentur. *Annuntiabunt cæli iustitiam eius: idque per signa præambula, & videbunt omnes populi gloriam eius.* Vt etiam verum fuisse ostendat, quod olim victus Caphæ Pontifici ait: *Dico vobis, amodo videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cæli.* Vt se mentitum non esse demonstrat, cum in hortu diceret: *An putas, quia non possum rogare Patrem, & exhibebit modo plusquam duodecim legiones Angelorum: At non duodecim modo legiones, at 12. myriades legionum adducet ad iudicium.* Atque idcirco in Bibliis *Deus excelsitum* vocatur, non vnus quidem, sed pluriū; quorum hic ex Angelis, ille è sanctis, alius ex hominibus, alius etiam è dæmonibus, alius denique ex insensibilibus creaturis compositus est: *amabit, quippe creaturam ad se in neminorum.* Quanta hæc, Deus bone, maiestas est, quamque numerosis exercitus.

Vnde bene, omnia hæc vno velut fasces comprehendens, cecinit Dauid: *Deus noster manifeste veniet, & non silebit,* olim quidem clanculum venit, at modo omnibus se manifestabit, toti que mundo patefaciet: olim quidem mutus fuit & pariens, at modo rugiet, & sonitum edet, qui ab omnibus intelligatur. Apposite autem dicit manifeste, omnia enim tunc collucebunt, tum propter ignem, qui omnia tunc depascet, tum propter lucidos illos radios, qui è beato & glorioso eius corpore emicabunt, tum etiam propter insolitum solis splendorem: ille enim, si Elia credimus, septuplo tunc lucidior & splendidior erit, quam est modo. Quot autem in sacris libris figuras reperire est, è quibus virtusque huius aduentus discrimen colligatur?

Vidit Ezechiel olim Cherubinum, duas facies habentem, hominis scilicet ac leonis. Germana expositione huius emblematis, & genuino sensu Cherubin hic, verus iudicis noster typus est, qui duas vere facies habere dici potest; in primo namque aduentu, ho-

minis habuit, in quo nihil præter humanitatem, dulcedinem & gratiam ostendit; in secundo vero leonis habiturus; in quo rigorem; vindictam, iustitiam & furorem patefaciet. Atque huc trahenda sunt sequentia Prophetarum testimonia, & imprimis illud Psalmistæ: *Sicut leo rapiens & rugiens;* item filij eius Salomonis, *sicut fremitus leonis, ita & regis ira;* & illud Elia: *Rugitus eius vt leonis;* item Ezechielis: *sicut leo rugiens rapiensque;* & Osee: *quasi leo rugit;* & Amos denique, *Leo rugit, quis non timebit?* defuntne igitur nobis testimonia? proferam autem & aliam figuram.

Dauid inermis, solaque passoritia tunica indutus, vna manu fundam & altera lapides tenens, aduersus procerum illum Goliadam descendit: sed ad regnum Israel iam euectus, vt ingratitude & stolidam inhumanitatem Nabalis coerceret, magna armorum copia, totoque exercitu comitante, & ipse armatus, aduersus eum profectus est, exacerbatus dicens: *Ergo frustra seruauimus omnia, que huius erant in deserto?* Designatur hic, Christum verum illum Dauid, qui semel in hunc mundum, ad Tartareum illum Goliadam expugnandum, nudus & egenus, & in corpore fragili mortique obnoxio venit, cum iterum venerit, ad iudicium nimirum; magna cum maiestate, igne & flamma accinctum, Angelis circumdatum furore armatum, aduersus peccatores, insensatos illos Nabales, venturum, illisque magna cum infamia improperturum, *Vere frustra seruauimus omnia, que huius erant in deserto, frustra scilicet hos ingratos condidi,* matris in vtero nouem mensium spatio custodui, tot annis incolumes seruauimus; frustra homo eorum causa factus sum, cruci affixus, mortem passus, sanguinemque meum pretiosum in monte Caluarie frustra effudi. Sed pergamus in figuris.

Moyse in montis summitate cum adhuc esset, videretque populum per castra vitulo aureo immolantem, Deum ad iracundiam concitari, eiusque flagella in eorum castigationem exacui, eidem mox supplicauit, flammam precibus restinxit, iramque & flagella parata, & impudens exitum aueruncavit.

cavit. Sed cum monte iam descendisset, inque planitie consistens populum in idololatria pergentem videret; adeo commotus est, vt plurimos sumptis armis sparsim neci dederit. Multis quidem in rebus Moyses Christi typum gessit, sed praesertim in hac. Modo enim quamdiu scilicet in montibus illis aeternis commoratur, pro peccatoribus Patri, pro ea qua est benigne supplicat, eorum reconciliator est, iratum iis numen placat, crucem suam, sanguinem, mortem, passionem, meritaque, ne flagella experiantur, interponit. Sed quando in vallem Josaphat descendurus est ignem in flammam spirabit iustitia vindictaque velut gladio accinctus, ac plurimos sine villo discrimine morte damnabit perpetua. Quis igitur dicere audeat, deesse nobis figuras, aut negare iudicem hunc terribilem fore?

Adeo enim furet & saeviet, vt Propheta teste, iram eius nemo queat comprehendere: *Quis novit potestatem ira tua, & praetimore iram tuam dinumerare.* & alibi: *Tu terribilis es, & quis resistet tibi?* furorem quoque eius agnoscere videtur Ecclesia, cum in solenni illo Cantico: *Te Deum laudamus*, dum cecinit: *Iudex crederis esse venturus*; statim velut timens & pavidus, ad crucem, passionem, sanguinemque eius pretiosum, quasi ad tutissimum asylum, confugit: *Te ergo quasumus tuis famulis subueni, quos pretio, o sanguine redemisti.*

Quis igitur ante seuerum hunc & rigidum iudicem consistere audeat; iudicem, inquam, qui vt peccatorem condemnet, omnia concilia caelestis Parlamenti congregaturus est: consilium imprimis Angelorum, de quo scriptum legimus: *Et omnes Angeli eius cum eo*; deinde sanctorum: *Congregate illi sanctos eius, qui ordinant testamentum eius*; concilium item defunctorum omnium: *Surgite mortui, venite ad iudicium*; concilium denique omnium creaturarum: *Aducauit coelum de sursum, & terram discernere populum suum.* Iudicem adhuc, qui tanta cum maiestate, tantaque cum potentia descendet, vt Job his sibi propositis, eandem tremens interpellet: *Contra folium, quod vento rapitur, sustendis potentiam tuam? Insiquare vult, Quid,*

tancane opus potentia ac maiestate Domine: ad quid tantus exercitus ad misellum hominem iudicandum? praefer rem & profusum absurdum videtur, tot bellatores & turmas coaceruare, ad folium, quod ventis ludibrium a minimo etiam flabro quocumque defertur, excutiendum. Dum Angelos inobedientes condemnare, tantam potentiam non demonstrasti, tanta maiestate non es usus, torque exercitus non coadunasti. Sed audi, Job magna inter vtumque discrepantia est: aequum namque est hominem maiori cum solennitate magnificentiaque iudicari, quam Angelos: nam quoniam maiestas haec propter hominem, & non propter Angelos, tantopere se humiliavit; & quodammodo exinanivit; aequum videtur & rationi consentaneum, vt eadem se in homine condemnando manifestet, viresque exerat. *Veniet, scilicet, in maiestate sua, & omnes Angeli eius cum eo.*

Non erit hic amplius humilis ille Galilaus, Hierosolymis exiens cruce humero grauarus; sed Iudex seuerissimus, intolerabilis, quemque nemo alloqui sustineat, qui eandem crucem velut furoris sui argumentum ac signum, ante se praemitet, *Tunc parebit signum filij hominis.* Tunc videbitur aurea illa clavis David, de qua in Apocalypsi, quae caeli ianuas adaperuit, ipsa, inquam, crux, quae olim in monte Caluariae fuit constituta, & quidem crux vera, non imaginaria, aut in aere efformata. Nam quemadmodum Angelorum ministerio omnes cineres huc illucque sparsi in vnum colligentur, vt corpus hoc corruptum iterum restauraretur; ita quoque omnes crucis particulae, quae per varias orbis partes sparsae sunt, eorundem auxilio ministerioque in vnum colligentur, vt iisdem coadunatis integra illa mox in aere appareat; quae deinde in caelo per omnia saeculorum saecula, velut perpetuum rerum bene gestarum trophaeum, & triumphorum indicium, conseruatur.

In templo Salomonis Goliaz gladius afferuabatur in memoriam nobilis illius victoriae, qua David rex de Philisthiim retulerat; & ipsa mannae reliquiae in arca Testamenti, in signum

Psal. 89. P. ab. 75.

Matth. 25. Psal. 49. S. Hieron.

Psal. 49.

Job. 13.

Matth. 25.

Matth. 24.

Apol. 3.

Cruz in iudicio apparebit.

Cur tunc sibi

Exo. Ierem. Exo.

Exo.

is signum miraculi, quo Deus Israelitas in deserto tot annis pauerat. Ita quoque in vasto illo caelorum templo, pretiosa illa crux, Christi operum victoriarumque, quas de diabolo retulit, index conseruabitur, ideoque in ultimo iudicio piis lætitiarum & consolationem, impiis vero & peccatoribus terrorem & cruciatum afferet. Prodigiosa illa virga Aaron, quæ tot in Ægypto nostra mirabilia operata est, in nocte illa passionis ita floruit, totque fructus protulit; in serpentes conuertetur. Egredia illa arbor, in medio olim mundi plantata, vt vitæ fructum hominibus afferret, impiis mortem & interitum sempiternum arcesset.

Cur impiis tunc aduertitur. Vbi eris tunc, & beata & benedicta crux, qui in te pependit Iesus Christus? vbi erunt brachia illa extensa ad peccatores recipiendos? Vbi gloriosum illud caput spinis obfucrum, deorsum vergens ad hominibus osculum præbendum? Vbi erit tunc latus illud lancea vulneratum, per quod peccatores ingredienti misericordiam inueniant? Vbi erit, & salutaris arbor, clementiæ benignitatisque myrrha, ramis tuis destillans? Nullumne amplius & arca diluuii iustitiarum eripies? vbi erit & decora vitæ arbor, incundus ille immortalitatis fructus? vbi nam salus quam afferre soles? Vbi tunc lætebit gloriosa illa virgo mater tua, quæ pedibus se tuis solebat prosternere, proque peccatoribus intercedere nihil tunc apparebit huiusmodi, omnia in terrorem commutata erunt.

Misericordiæ torrentes qui per mundi huius Ægyptum manare solebant, in sanguinem conuertentur. Virga illa excubans, quam vidit Ieremias, in ollam succensam murabitur, & virga illa Aaron, in colubrum, id est gloriosa illa crux consolatio bonorum & gaudium, horrorem in piis incutiet: quod in Exodo figurate expressum legimus. Nubes enim illa, quæ Hebræos in exitu Israel de Ægypto, ab Ægyptiis discernibat, his horrorem iniiciebat, & obscura erat; illis vero consolationem afferebat, eratque lucidissima. Ita quoque illa stre illuc crucis vexillum impiis terribile erit; iustis vero summæ consolationis. Illic namque impij, (de quibus

Paulus agit, *Multi ambulat quos sepe dicebam vobis, nunc autem & flens dico, inimicos crucis Christi,*) dicent, quod olim Iosephi fratres penitentia ducti ad inuicem dicebant, *En Gen 24. sanguis eius requiratur; ideoque desperabunt & effraescent, teste Psalmista, Pec. at or. videbit, crucem gloriosam, & irascetur; dentibus suis fremet & rabescet.*

Est & aliud quod iudicem hunc terribilem reddet; vocis nimirum asperitas & seueritas, quæ omnes perceller. Ita id significare videtur Dauid, *A voce tonitru tui formidabunt; Psal. 103. Iob vero eam intolerabilem putat, Quia potest. Iob. 26. ruit tonitruum magnitudinis eius iuraveri. Tunc, tunc inquam, summus ille Iudex clamabit, tonabit, & voce sua omnes homines perterrefaciet.*

Respexit huc Dauid, *Deus noster manifeste veniet, & non silebit; olim quidem instar paruuli qui fari non posset, venit ac siluit, coram Herode & Pilato obmutuit; sed semel adhuc veniet, & tunc plena & stentorea voce clamabit, vel, vt Iob ait, in voce sua tonabit, vt & alibi in litteris sacris scriptum est, Tonabit de caelo Dominus, & excelsus dabit vocem suam, & Samuelis mater, Dominum formidabunt aduersarij eius, super ipsos in caelis tonabit.*

Ceterum tonitrua sunt vt plurimum tempestatum ac procellarum prælagia, fulminum, coruscationumque prænuntia. Ad eundem modum rugiens illa Iudæis vox euidens vniuersalis tempestatum signum erit, fulminumque sanguineorum, quæ post terribilem hanc sententiam, *Ite maledicti in ignem æternum; in impios cui vibrantur, prælagium. Oecquænam fulmina, tonitrua, tempestatque!*

Et non silebit. Hic aures arrige infelix & miser peccator, qui vitis tuis securus indormis. Tacet modo Deus & indulget interea dum peccas: dicit namque de se, *Hac fecisti, & tacui, & alibi, factus sum, sicut homo non audens, & non habens in ora suo redargutiones.* At in die iudicii clamabit, insurget, ac vocem extollet, *Arguam te & statuum contra faciem tuam.* Isaias vero hyperbolicis locutus ait eum instar parturientis, exclamaturum, *sicut parturientis loquar.* Modo Isai. 42. quia

Exod. 7.
Ierem. 1.
Exod. 4.

Exod. 14.

V II.

Psal. 103.

Iob. 26.

2. Reg. 22.

1. Reg. 2.

Matth. 25.

Psal. 49.

Psal. 37.

Psal. 49.

Modo Isai. 42.

quidem videtur stertere; & ad delicta nostra
obfuscescere, sed tunc excitabitur velut potens
à crapula, & instar tonitruu reboabit. Cuius
rei figuram hic adfero.

Allegoria.
Gen. 1.

Noe vineæ quam plantauerat succo gustato inebriatus obdormiuit, delectisque verendis à filiis derisus fuit; at expergefactus impium Cham qui eidem illuserat, in æternum maledixit, & diro anathemate percussit. Verus Noe Christus Dominus, Ecclesiæ vinea plantata, eius amore inebriatus, & præ indulgentia quodammodo stertens, suam in cruce nuditatem demonstrauit, quia & à peccatoribus, in cœlo cum dormire videtur, velut ingratisissimis filiis sæpissime deridetur, dum variis eum criminibus quotidie offendunt, & crucem, paupertatem, humanitatem, nuditatem denique explodunt & subsannant; sed mox vt subito quasi excitatus fuerit; somnumque velut abrupit, æterna eos maledictione feriet. Confirmat meum dicere Psalmista: *Excitatus est tamquam dormiens Dominus, & quasi potens erapulatus à vino, & percussit inimico in postero a, opprobrium sempiternum dedit illi.* Bene meo iudicio, ait: *Excitatus est.* Tam altum enim Deus dormire iam videtur, vt non nisi magno sonitu & fragore excitari à somno posse videatur, quo vindictam de delictis sumat.

Psal. 77.

Sed scelerum nostrorum clamor adeo magnus est, vt eum à somno exciter, adque iusticiam faciendam inuitet. Ad hunc modum excitari se ait voce sanguinis iusti Abel ad parricidium digna vitione castigandum, ita clamor Sodomorum eum ad vindictam sumendam sollicitauit, & inuitum quodammodo compulit; *Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus est.* Ita etiam in luctuoso illo iudicii die, omnium totius mundi scelerum clamore & sonitu excitatus, de iisdem vindictam sumet. Deus igitur modo videtur stertere, sed vbi excitatus fuerit, terribilem sese demonstrabit, & rigorem, furorem, & vindictam spirabit.

Gen. 4.

Gen. 1.

Simile.

Nullo adamas dicitur artificio frangi & comminui posse; at cum frangi cœperit, in varias particulas resolu: de diuina patien-

tia idem dicere quid vetat? modo namque erdem adamantina videtur, frangi non potest; vitio um nostrorum malleis haud cedit; sed in magno & intollerabili iudicii die eum frangi cœperit, tota dissoluitur, inque varia furoris iræ, vindictæ se genera diffundet; furoris inquam adeo horrendi, vt hunc sibi proponens Iob, inter ignes tartareos, horrendaque dæmonum spectra, incendiaque sulphurea versari maluerit, quam eundem ad modicum tempus sustinere. *Qui mihi hoc tribuat, vt inferno protegas me, donec pertransierit furor tuus: O paradoxa, & rem incredibilem!*

Iob. 14.

Tantum profecto Iudex hic tunc temporis furorem inducet, vt in improborum condemnatione lataturus quodammodo & plausurus, inque eorum sanguine manus lauaturus videatur. Docuit hoc me Psalmista dicens, *Laui manus meas cum viderit iniquitatem, manus meas lauabunt in sanguine peccatorum.* Omnes propemodum interpretes hoc de Christo Iesu intelligunt, qui per antonomasiam dicitur *luisus*; & loco *manus suas*, Iudex im-

Psal. 77.

Hebraici fontes legunt, *Pedem suam*, vt ita vindictam, quam sumpturus est, de sanguine attinget.

In quo victores imitatus est, qui inimicis in bello profigatis, eosdem etiam calcando solent proterere, pedem eorum ceruicibus superimponere, & sanguine illorum arma sua tingere. Ita legimus fecisse Iobab Davidicæ militiæ Principem interfectis Abnez & Amasa, *Effudit enim, inquit Scriptura, sanguinem illorum, & posuit cruorem prælii in baltheo suo, & in calceamento suo.* Et in hunc sensum explicat doctissimus Lyranus verba illa Isaie. *Quæuerunt enim est vestimentum tuum, sicut calcantium in torculari;* ita namque Christum ab Angelis interrogandum putet, cum iam iudicio peracto, triumphis & victoriis partis nobilis ad locum suum redibit. Quid vobis videtur, Auditores, anne vquam vestrum aliquis de huiusmodi iudice audiuit, aut similem vidit? Ipse enim sine vlla gratia, aut indulgentia in reos desæuiet, quin & in eorum damnatione subsannaturus est, vt de se apud sapientem testatur, *Ego quoque in interitum vestro videbo, & subsannabo.*

3 Reg.

Isai. 64.

Prou. 1.

CHUM

cum vobis id, quod timebatis, aduenerit. Non enim erit benignus ille iudex, qui mulierem in adulterio deprehensam, à Pharisæis ad lapides condemnatam, noluit condemnare, sed eandem, scripta in terra salutaris illa Absolutionis linea impune dimisit. Hoc ipsum modo cum animabus nostris adulterio sese inquinantibus agit: nam, quamuis demones eas ad mortem deposcant nulla condemnationis in eas sententia lata, omnia delicta terræ inscribit, nosq; ad penitentiam longanimitè expectat. Sed in iudicio illo vniuersali mox vt excusati sumus, cōdemnabimur, & misericordia exultante iustitiam tollentem cornua experiemur. Non amplius tunc obmutescet, sed intonans dicet, *Ego sum Ioseph quem vos vendidistis in Ægypto*, ego sum Deus ille, maledicti peccatores, quem vendidistis, perdidistis, & ob nugas aliquas exigui momenti negastis periri, quem ob fugacem quandam voluptatem, & vmbatile quoddam oblectamentum nefarie perdidistis. Quis hæc impropria æquo animo toleret, quis non hic tremat & expallescat.

Equidem dum vcl de eo loquor, exanimor, vires me & latera deficiunt, lingua balbutit, & verba rei magnitudine iudicisq; horrore percussus non inuenio materiæ & proposito congruentia, quamobrem satius erit id ipsum meditari & animo percurrere, quam verbis id astruere conari. Atque ideo recordamini nouissima vestra, & in æternum non peccabitis: proponite vobis ob oculos iudicis huius inexorabilis rigorem, & securitatem eius perpendite, cum ad solum nutum eius cælum, terra, elemēta, & quidquid hic solidum & firmum apparet, concutienda sint. *Vidit & commota est terra, montes sicut cera fluxerunt.* Si igitur montes instar cere fusilis diffuant, quid facient fragiles homines? si gigantes & colossi pallore exanimentur, quid à pigmæis expectes? si iustus pauebit, peccator quomodo securus & quierus erit? *Si iustus vix saluabitur, peccator ubi parebit?* Vnde bene in officio de defunctis canit sancta mater Ecclesia.

*Quid sum miser tunc dicturus,
Quem patronum rogaturus?
Cum vix iustus sit securus.
Tom. 4. Bessai Aduent.*

Cogita igitur tecum infrenis & impudens peccator, quid futurum sit in stricti huius iudicis manus incidere. Solis huius omnium oculis expositum esse? Solis inquam, cuius immensum splendorem caligantes & lippientes peccatorum oculi sustinere nequeunt? Solis, qui omnia inspicit & conspiciat, intima quæque cordis penetralia & occultas animorum latebras rimabitur? Solis, cuius lumen electos recreabit, peccatoribus autem mille supplicia & cruciatus inferet? Cur enim putemus, iudicem hunc toties in sacris literis solius iustitiæ nomine appellari? *Malach. 4. vt in primis in loco illo Malachiæ, Et orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius: & apud Psalmistam, Apoc. 10. Thronus eius sicut sol, Euangelista vero de eiusdem transfiguratione, respenderit facies eius sicut sol, & Ioannes in reuelationibus, facies eius vt sol.*

Varia autem nominis huius dari possunt rationes, & cum sole nostro similitudines; quarum hæc è Theodoro prima est. Nam vt veluti sol ab altero mundo reuersus, nostri que hemisphærii stadium ingressus, dormientes excitat, lumenque suum diffundit. Ad eundem modum sol noster Iesus in fatali illo die exoriturus, cœlo descendendo, mundi que horizontem illustraturus, mortuos, qui tanto iam tempore in sepulchris alto sopore oppressi iacuerunt, excitabit, atque alterius vitæ viam eos faciet intreri, iustis quidem æternæ beatitudinis lumen; impiis vero caliginem & perpetuæ damnationis tenebras adferendo.

Secundam hanc ponimus. Quemadmodum sol ortu suo noctes & dies determinat, omniaque nobis reuelat quæ prius latebant: ita sol ille iustitiæ nouas aduentu suo dies & nouas noctes producet, solidum nimirum illum æternitatis diem, qui electis æternam beatitudinem afferet & longam damnationis noctem, quæ mille improbis in retro carcere detentis cruciatus & tormenta dabit; atque illorum virtutes, horum vero scelera, quæ nemini prius nota erant, manifestabit.

Tertia est hæc. Quia in illo die omnia illustrabit, atque, vt Apostolus ait, *illuminabit* *1. Cor. 4.*

R abscon-

Gen. 45.

Psal. 69.

1. Pet. 4.

abscondit tenebrarum, & veluti nocte terram cooperiente, nec rerum pulchrarum decorē, nec turpium deformitatem nemo videre potest: sic interea dum vitæ huius nox omnia cooperit; nec iustorum virtutes, nec improborum scelera discernere possumus, at vbi sol ille iustitiæ exortus fuerit, omnia evidentissime patebunt.

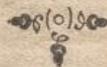
Appellatur adhæc sol iustitiæ, quia tunc iustitiæ radios per omnia diffundet, & tunc omnibus omnino hominibus manifeste apparebit quanta iustitia & bona opera sit remuneraturus: & perversa castigaturus. Atq; hoc est quod vos merere aut apprehendere velim, hoc est, quod menti vestræ semper infixum cupiam.

Vnusquisq; igitur serio hæc animo voluat, & cogitet, si Iacob, viso Esau, cum equitibus sibi occurrente, adeo trepidavit: quid facturus sit peccator, cum summum illum iudicem, Angelis & cœlestibus spiritibus stipatum, sibi è directo occurrentem videbit? Agite igitur, si hodie vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra; operamini bonum dum tempus opportunum haberis, & interea dum iudex affabilis est, iudicii reminiscamini, eiusdem verba semper animo voluite. Intueamini Saulum illum Tarsensem; hic enim cum, teste Luca, vocem cœlitus emissam audiisset, *Saule, Saule, quid me persequeris?* subito pauore perculsus; statim manus dando respondit, *Domine quid vis me facere?* Paratum cor meum Domine, ad mille pro nominis tui honore cruciatus, martyrium, mortem denique ipsam subeundam. Idem vos dicere velim, Auditores: & quoniam hodie audiistis, Christum vestrum iudicem futurum, & huic omnium operum reddendam esse vsque ad vltimum quadrantem rationem; quorū cœlestem hanc in animo vocem percipitis, *Saule Saule quid me persequeris?* id est, Insensate & stolidi peccator, quid me toties tantisque delictis offendis, quin tu iustitiam meam ob oculos habes, cur non cogitas me iudicem tibi futurum, & nulla tecum benignitate vsurum? quando, inquam hanc insensationem sentieris, tunc confestim Domino roganti verbis hisce nostris responde; *Domine quid vis me facere?*

Actor. 9.

Actor. 9.

Domine quid vis me facere? ecce parato nos ad sincere tibi toto vitæ tēpore seruiendum: ecce conuersionem, vitæque emendationem pollicemur. Esto nobis ò iudex rigide & seuerè, propitius, miserere nostri, ne in furore tuo arguas nos, noli iniquitates nostras tam exactè disquirere: si enim singula enucleatius rimatus fueris, quis tandem iustus reperietur, quis gloriæ tuæ confors & particeps reddetur? Noli igitur miserationū tuarum antiquarum obliuisci, at nostræ potius fragilitatis memor esto: nostram hinc paupertatem, & tuam illinc merita constitue. Memento, obsecro, humanam nostri te causa naturam assumpsisse, cruci affixum esse, pretiosum sanguinem profudisse, mortem denique acerbissimam tolerasse; tantus igitur labor non sit cassus. Si tu nos, ò iudex, iniquitatum vindex acerrime, cōdemnes, quid nobis erit illa profuerit? si tu nos perdas, quid commodi acerbæ tuæ passio nobis attulerit? si tu nobis aduerferis, quid necesse fuerit tam immensum olim amorem ac dilectionem ostēdisse, adeo vt nostri causa cœlo descēderis, & mortem oppetieris? Adhæc, semper ò iudex benignissime dixisti & docuisti, mortem te peccatoris & interitum nolle. hoc te re ipsa in iudicio tuo velim demonstrare, vt iustus & verax in sermonibus tuis inueniaris. Deinde obsecro, vt, cum vitæ nostræ causam examinaueris, secundum nos sententiam pronunties, vt superiores facti in æternam beatitudinem & gloriam ingredi valeamus, in quam nos introducant Pater & Filius, & Spiritus Sanctus, Amen.

FERIA